

Додаток до листа Асоціації міст
України
від 8.05.2024р. № 5-352/24

ПРОПОЗИЦІЇ

Асоціації міст України щодо місцевих бюджетів та міжбюджетних відносин за результатами Діалогового заходу з питань місцевих фінансів, що відбувся 15-16 квітня 2024 року

1. Запровадити механізм вертикально-горизонтального вирівнювання місцевих бюджетів, який передбачатиме надання дотацій вирівнювання до мінімального розміру місцевих бюджетів, визначеного на основі фінансових нормативів бюджетної забезпеченості та державних стандартів (вимог) і нормативів за кожним із делегованих державою місцевому самоврядуванню повноважень за рахунок державного бюджету. В той же час у територіальних громадах, які є фінансово спроможними, має залишатися мотивація до місцевого економічного розвитку.

2. Забезпечити належну компенсацію бюджетам територіальних громад втрат «силового» ПДФО. На фінансовому стані територіальних громад негативно відобразилось вилучення наприкінці 2023 року «силового» ПДФО. Це розбалансувало місцеві бюджети, а, отже, негативно вплинуло на фінансування як власних, так і делегованих повноважень. Як наслідок окремі органи місцевого самоврядування прийняли рішення запозичити кошти, але, до прикладу, є випадки, коли Мінфін не погодив залучення кредитних коштів з обґрунтуванням, що такі органи місцевого самоврядування не кредитоспроможні. Загалом існує гостра потреба у компенсації бюджетам територіальних громад, які отримували «силове» ПДФО, втрат такої частини доходу.

3. Забезпечити виконання статті 44 Закону України «Про Державний бюджет України на 2024 рік» щодо списання заборгованості місцевих бюджетів за середньостроковими позиками та безвідсотковими позичками за 2009–2014 роки, що утворились внаслідок неправильного планування державними органами видатків з делегованих повноважень.

4. Врегулювати питання погашення державою різниці в тарифах, яка виникла у зв'язку з невідповідністю фактичної вартості за послуги тепло-, водопостачання та водовідведення в обсязі 53 млрд гривень, з них 36 млрд гривень утворились наприкінці опалювального сезону 2022/2023 та 17 млрд гривень – це прогнозований обсяг заборгованості за опалюваний сезон 2023/2024.

5. Забезпечити належне фінансування делегованих повноважень та повноважень переданих державою органам місцевого самоврядування (наприклад, усунути дефіцит освітньої субвенції; не допускати затримування Кабінетом Міністрів України ухвалення порядків надання та розподілів субвенцій місцевим бюджетам).

6. Забезпечити внесення змін до Бюджетного кодексу України в частині розподілу коштів міжбюджетних трансфертів між бюджетами територіальних громад з метою виключення посередницьких функцій розподілу міжбюджетних трансфертів Кабінетом Міністрів України, різними міністерствами та обласними державними (військовими) адміністраціями як розпорядниками коштів субвенцій. Оскільки на разі прийняття відповідних рішень щодо розподілу субвенцій здійснюється суб'єктивно, займає досить тривалий час, що призводить до затримки у реалізації інвестиційних проектів, наданні соціальних послуг.

Закріпити аби розподіл всіх міжбюджетних трансфертів з державного бюджету (дотацій, субвенцій) здійснювався безпосередньо для всіх бюджетів, що мають прямі відносини з державним бюджетом. Зазначене унеможливить «ручне» регулювання розподілу між громадами на рівні обласних державних адміністрацій.

7. Внести зміни до Бюджетного кодексу України, якими доповнити пункт 22-8 Розділу IV «Прикінцевих та перехідних положень» Бюджетного кодексу України щодо надання дозволу спрямовувати вільні залишки коштів місцевих бюджетів на:

- придбання державних цінних паперів;
- поточний/капітальний ремонт критичної інфраструктури, яка перебуває в аварійному стані;
- проведення поточних та капітальних видатків стратегічно важливими підприємствами;
- надання фінансової підтримки комунальним підприємствам на оплату комунальних послуг та енергоносіїв;
- збільшення обсягу коштів резервного фонду місцевого бюджету;
- проведення розрахунків за електричну та теплову енергію, водопостачання, водовідведення, природний газ, інші енергоносії, що використовуються у процесі виробництва теплової енергії або іншого виду енергії;
- підтримку підприємств з виробництва, транспортування, постачання теплової енергії, централізованого постачання холодної води та водовідведення.

8. Забезпечити спрямування субвенції на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами всім бюджетам місцевого самоврядування, без виключень. Постановою Кабінету Міністрів України від 09 квітня 2024 року № 396 «Про деякі питання використання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами у 2024 році» здійснений розподіл відповідної субвенції з державного бюджету. При цьому шістьом прифронтовим областям кошти субвенції взагалі не передбачено.

Зважаючи на те, що видатки на забезпечення надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами у закладах дошкільної та загальної середньої освіти носять постійний характер, і важливо забезпечити права дітей, зокрема з особливими освітніми потребами, на безперервне здобуття освіти незалежно від місця їх перебування, а також надання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг, відсутність субвенції унеможливило надання відповідних послуг.

9. Передбачити на законодавчому рівні механізм добровільного повернення до державного бюджету помилково зарахованих до бюджетів територіальних громад адміністративних штрафів.

10. Передбачити фінансовий ресурс на підтримку органів місцевого самоврядування у фінансуванні ремонту вулиць і доріг комунальної власності у населених пунктах. Також сприяти проведенню Держказначейством відповідних видатків місцевих бюджетів.

11. Підвищити пріоритетність проведення органами Казначейства видатків місцевих бюджетів на утримання та ремонт мостів та шляхопроводів.

У підпункті 2 пункту 19 Порядку виконання повноважень Державною казначейською службою в особливому режимі в умовах воєнного стану, затвердженого постановою від 09 червня 2021 року № 590, фразу «утримання мереж зовнішнього освітлення, експлуатаційне утримання автомобільних доріг загального користування державного та місцевого значення, вулиць і доріг комунальної власності в населених пунктах;» викласти у новій редакції: «утримання мереж зовнішнього освітлення, експлуатаційне утримання автомобільних доріг загального користування державного та місцевого значення, утримання та ремонт мостів та шляхопроводів, вулиць і доріг комунальної власності в населених пунктах».

12. Підвищити оперативність казначейського обслуговування в частини переказу коштів бюджету розвитку на підставі платіжних інструкцій, наданих місцевими фінансовими органами. Надати дозвіл органам місцевого самоврядування спрямовувати кошти бюджету розвитку, що обслуговуються в установах банків державного сектору, на цілі безпеки та оборони, а також підвищити пріоритетність проведення таких видатків в умовах воєнного стану. Внести відповідні зміни до постанови Кабінету Міністрів України від 09 червня 2021 року № 590, передбачивши поширення наявної черговості платежів і на перерахування коштів бюджету розвитку до банку, враховуючи їх подальше цільове призначення.

Видатки місцевих бюджетів здійснюються у черговості відповідно до Порядку, визначеного постановою Кабінету Міністрів України від 09 червня 2021 року № 590. Певні органи місцевого самоврядування обслуговуються в установах банків державного сектору (кошти бюджету розвитку бюджету). При проведенні платежів бюджету розвитку громади органи Казначейства не розподіляють такі платежі за чергами відповідно до прийнятого Порядку, а загальним обсягом все відносять до платежів третьої черги, так як це кошти, що передаються до банку.

Таким чином мають місце значні затримки платежів (більше 30 днів), що призводить до неможливості здійснювати своєчасні розрахунки за виконані роботи на об'єктах соціально-культурної сфери, житлово-комунального господарства, зокрема, з відновлення зруйнованих (пошкоджених) житлових будинків та об'єктів критичної та соціальної інфраструктури міста, підготовки об'єктів до опалювального сезону, аварійні ремонтні роботи, облаштування укриттів тощо.

13. Спрямувати у повному обсязі до бюджетів територіальних громад кошти від збору на соціально-економічну компенсацію ризику населення, яке проживає на території зони спостереження, у розмірі 1% від обсягу реалізації електроенергії, що виробляється атомними електростанціями, у вигляді субвенції з державного бюджету до відповідних місцевих бюджетів для забезпечення засобами захисту населення територіальних громад, створення безпечних умов (сховищ, укриттів, протирадіаційних укриттів, засобів індивідуального захисту, інженерно-транспортної та соціальної інфраструктури тощо).

14. Привести у відповідність розміри посадових окладів працівників органів місцевого самоврядування до рівня не нижче мінімальної заробітної плати працівника найнижчої категорії посад. Внести змін до постанови Кабінету Міністрів України від 09 березня 2006 року № 268 «Про упорядкування структури та умов оплати праці працівників апарату органів виконавчої влади, органів прокуратури, судів та інших органів».

Згідно з Пояснювальною запискою до Закону України «Про Державний бюджет України на 2024 рік» у Державному бюджеті України на 2024 рік передбачено видатки на встановлення посадового окладу працівника I тарифного розряду єдиної тарифної сітки (ЄТС) з 1 січня 2024 року у розмірі 3195 гривень, а з 1 квітня 2024 року – 3600 гривень. На сьогодні Урядом не прийнято постанови про збільшення посадового окладу працівника I тарифного розряду ЄТС до рівня 3600 гривень. Таке рішення вкрай необхідне з метою забезпечення диференціації заробітної плати працівників установ та закладів бюджетної сфери.

У зв'язку із збільшення від 01 квітня 2024 року розміру заробітної плати – необхідно підвищити з цієї дати посадові оклади (тарифні ставки), що формуються на основі Єдиної тарифної сітки, розраховуються з розміру посадового окладу (тарифної ставки) працівника I тарифного розряду.

15. Продовжити випуск короткострокових облігацій внутрішньої державної позики, зокрема військових облігацій з терміном обігу від 3 до 9 місяців, з метою підвищення ліквідності коштів місцевих бюджетів. Затвердити у вимогах до договору про обслуговування рахунку в цінних паперах чітку фіксацію конкурсних умов, які пропонує первинний дилер, та передбачити можливість продажу облігацій на вторинному ринку задля збереження платоспроможності місцевого бюджету.

Органи місцевого самоврядування зацікавлені у придбанні ОВДП. Однак Мінфін випускає на разі облігації на термін у один рік, що не завжди підходить для органів місцевого самоврядування, оскільки придбання таких облігацій знижує ліквідність коштів місцевих бюджетів. Тому органи місцевого самоврядування звернулись із проханням продовжити випуск короткострокових облігацій внутрішньої державної позики, зокрема військових облігацій, з терміном обігу від 3 до 9 місяців. Це сприятиме придбанню ОВДП органами місцевого самоврядування. Також існує потреба у підвищенні оперативності казначейського обслуговування щодо проведення платежів придбання місцевими бюджетами ОВДП.

16. Переглянути Методику нормативно грошової оцінки земельних ділянок із внесенням змін до постанови Кабінету Міністрів України від 03 листопада 2021 року № 1147 в частині земель оздоровчого призначення.

З 1 січня 2024 року впроваджена в дію нова нормативно грошова оцінка земель, яка розроблена відповідно до Методики нормативно грошової оцінки земельних ділянок затвердженої Кабінетом Міністрів України від 03 листопада 2021 року № 1147.

До прикладу, у м. Моршин у порівнянні з 2023 роком нормативно грошова оцінка земель оздоровчого призначення становила 593,58 гривень за 1 м.кв., у 2024 році становить – 7,83 гривень за 1 м.кв. – зменшено у 76 разів. Оскільки Моршин – це бальнеологічний курорт державного значення, в межах міста майже половина території відноситься до земель оздоровчого призначення, частка суми податку з яких становить 63% від загальної суми сплати за землю. Це унеможливує виконання загального фонду Бюджету Моршинської територіальної громади. Станом на 01.04.2024 виконання бюджету громади становить 63%. Така ситуація негативно впливає на забезпечення утримання бюджетних установ, реалізацію соціальних проєктів, благоустрій населених пунктів, не кажучи вже про розвиток інфраструктури курорту.

Питання зменшення плати за землі оздоровчого призначення відповідно до НГО земель населених пунктів (територіальних громад) розробленої на підставі Методики нормативно грошової оцінки земельних ділянок, вплине на всі курорти України, що створює загрози їх функціонування у відповідності до законодавства. Необхідно переглянути Методику нормативно грошової оцінки земельних ділянок із внесенням змін до постанови Кабінету Міністрів України від 03 листопада 2021 року № 1147 в частині земель оздоровчого призначення.

17. Сприяти наданню більш розширеного обсягу інформації органами державної статистики для органів місцевого самоврядування.

Згідно з Законом України «Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни» до фізичних осіб, фізичних осіб - підприємців, юридичних осіб не застосовується адміністративна та/або кримінальна відповідальність за неподання чи несвоєчасне подання звітності та/або документів.

Внесення відповідних змін до законодавства України (зокрема планів державних статистичних спостережень) в частині надання більш розширеного обсягу статистичної інформації для органів місцевого самоврядування (в розрізі територіальних громад). Відміна положень Закону України «Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни», які дозволяють респондентам не подавати фінансову та іншу звітність, на базі якої формуються відповідні статистичні показники

Статистична інформація необхідна для аналізу показників соціально-економічного розвитку громади, складання прогнозів вказаних показників, на підставі яких формуються проєкти стратегічних та планувальних документів територіальних громад (стратегій розвитку, планів відновлення, програм економічного та соціального розвитку тощо) та покладаються в основу при

складанні прогнозів місцевих бюджетів на середньостроковий період та проєктів місцевих бюджетів.

18. В частині адміністрування податків та зборів:

18.1. Закріпити виключно за органами місцевого самоврядування право встановлення пільг з місцевих податків і зборів.

18.2. Надати органам місцевого самоврядування повноваження з формування та ведення муніципальних фіскальних реєстрів з метою покращення адміністрування місцевих податків і зборів та впливу на повноту податкових надходжень до бюджетів. На сьогодні Державний реєстр речових прав на нерухоме майно та Державний земельний кадастр, які використовуються для оподаткування, не містить інформації про всі об'єкти нерухомості. Муніципальний реєстр усуватиме прогалини податкової бази по об'єктам, які відсутні у державних реєстрах.

18.3. Забезпечити повноцінний обмін інформацією між податковими органами та органами місцевого самоврядування з метою забезпечення зростання надходжень до бюджетів територіальних громад, оперуючи податковою інформацією, зокрема про суми нарахованих, сплачених, надмірно сплачених податків і зборів до місцевих бюджетів на відповідних територіях; суми податкового боргу та суми списаного податкового боргу; розстрочені і відстрочені суми податкового боргу і грошових зобов'язань платників податків; суми наданих податкових пільг у розрізі платників податків.

18.4. Для оперативного виявлення документальних порушень та відповідної реакції з метою їх усунення надати органам місцевого самоврядування доступ:

у режимі перегляду до ПТК АС «Є Казна» або системи дистанційного обслуговування з використанням ПТК «Клієнт казначейства Казначейство» в частині інформації про реєстрацію зобов'язань та кодування платіжних інструкцій, що здійснюється відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 09 червня 2021 року № 590;

до державних реєстрів з реєстрації суб'єктів господарювання, нерухомого майна, автомобілів;

до «Податкового блоку» із функцією перегляду особових рахунків платників місцевих податків та можливістю надання пропозицій щодо нарахування місцевих податків по конкретних фактах порушень.